

EL CONFLICTE XIPRIOTA

Xipre és al mig del Mediterrani oriental, a 200 quilòmetres de Beirut i Damasc, a 65 de Turquia i a més de 300 de la primera illa grega. L'anomenat portavions del Mediterrani té una importància estratègica de primer ordre. Des de que Turquia va ocupar Xipre l'any 1974 els moments de tensió en les relacions amb Grècia han estat freqüents. Grècia i Turquia són, des de fa més de trenta anys, el punt dèbil de la OTAN per les seves diferències sobre la sobirania de les illes de la zona.

Arran del conflicte bèl·lic al Golf, la guerra dialèctica entre les dues comunitats de Xipre ha sofert un sensible increment. Els exèrcits que defensen les dues parts de l'illa són en estat d'alerta. La diplomàcia grega enfoca els seus esforços cap una solució del contenciós seguint les directrius de Nacions Unides, mentre veu amb preocupació com, amb el protagonisme que Turquia va adquirint a la guerra amb l'Iraq, l'equilibri militar entre ambdós països es trenca, tot i la promesa que tant els Estats Units com l'OTAN han fet de contribuir a modernitzar l'exèrcit grec. Mentre, el president turc Turgut Ozal insisteix en què, per a defensar els interessos de la minoria turca a l'illa, cal la República de Xipre del Nord, sols reconeguda per Turquia.

Antecedents

El 1967 s'havia produït a Grècia el cop d'Estat dit dels coronels, que havia establert una dictadura. Les relacions amb Turquia, que fins aleshores havien estat acceptables, es deterioraren ràpidament, especialment després d'haver-se trobat rastres de jaciments petrolers a l'illa de Thasos. Segons l'esquema que invita sovint als dictadors a dissimular les dificultats internes mitjançant aventures externes, la dictadura grega adoptà una línia molt més agressiva envers monsenyor Makàrios, president de Xipre, que s'havia queixat de l'actitud dels oficials grecs de la guàrdia nacional xipriota.

La resposta va ser, el 15 de juliol de 1974, un cop d'Estat organitzat per la guàrdia nacional contra monsenyor Makàrios, amb el suport del petit contingent grec present a l'illa. La complicitat de Grècia va ser evident.

Gran Bretanya i Turquia van demanar el retorn a la situació precedent. Pe-

rò en virtut del tractat de garantia de 1960, els turcs desembarcaren al nord de Xipre i hi establiren un cap de pont.

El Consell de Seguretat de Nacions Unides va decretar l'alto el foc, però el 12 d'agost el ministre turc d'Afers Estrangers va establir un ultimàtum: els grecs haurien d'acceptar una solució federal dins les 24 hores següents. Davant la seva negativa, els turcs desembarcaren reforços massius, ocuparen el 40% del territori xipriota i van bombardejar la capital, Nicòsia. El Consell de Seguretat ordenà un segon alto el foc. Els turcs es van oposar a una conferència internacional per a debatre l'assumpte.

L'incondicional suport al règim autoritari de Turquia expressat contínuament pel president dels Estats Units, aleshores Ronald Reagan, va ser un dels factors decisius pels quals el general Evren, cap del règim turc, va abonar la proclamació unilateral de la República Turca del Nord de Xipre, solucionant militarment i de manera eventual un contenciós que l'enfrontava des de fa anys amb el seu veí i alhora aliat dins l'OTAN, Grècia. Washington sempre va rebre amb simpatia la instauració d'un règim autoritari a Turquia, molt més manejable que un de democràtic.

Els grecs de Xipre sempre van tenir la impressió que els americans havien estat còmplices del cop d'Estat. De fet, el 19 d'agost de 1974, una violenta manifestació a Nicòsia va costar la vida a l'ambaixador nord-americà. L'afer xipriota va posar fi al règim dels coronels a Grècia (1967-1974).

Els dirigents militars van tornar el poder als civils. Konstandinos Karamanlis, el nou cap de govern, conscient de la debilitat de l'exèrcit grec, va rebutjar qualsevol política de força contra els turcs i ordenà la desmobilització progressiva.

La reunificació

La situació ha evolucionat poc des d'aleshores. Els Estats Units sempre han intentat mantenir un equilibri entre els seus dos aliats del Pacte Atlàntic, tot i que el govern d'Atenes sempre s'ha sentit discriminat per la preferència que els Estats Units han mostrat per Turquia. En els darrers temps el contenciós torna a estar empantanegat. Les negociacions entre les dues comunitats —sota la mirada de les Nacions Unides— portades a terme per Georges Vassiliou, president de la República de Xipre, i Rauf Denktash, president de la República Turca de Xipre del Nord, van fracassar al llarg de l'any 1989. Denktash ha rebutjat més tard el paper de Nacions Unides, i ha proposat el «reconeixement mutu dels Estats xipriotes», que no ha estat acceptat pel govern de la comunitat grega. A més, en les eleccions de l'any passat a la comunitat turca el posicionament intransigent de Denktash va rebre un suport majoritari, per la qual cosa les perspectives de diàleg són escasses.

Els dirigents de la República grega de Xipre —l'únic govern que reconeix la comunitat internacional des que al 1974 es va dividir l'illa— temen que el protagonisme de Turquia a la guerra del Golf posi traves a la possible reunificació. La possibilitat que Turquia sorgeixi com a nou líder de la zona després de la guerra fa tremolar tant als grecs com a la majoria dels xipriotes (la població xipriota turca és tan sols un 18% del total). El primer ministre grec Mitsotakis tracta aquests dies que l'afer de Xipre arribi a ser inclòs a la Conferència Internacional, si aquesta es porta finalment a terme.

Jaume Sardà